

Fóti Péter: Az önálló tanulás és a “bemutató kör”

2022.11.14.

Bevezető

Hannelore Zehnpfennig így beszélt arról, hogy miként alakította ki saját osztályában az ugynevezett bemutató köröket:

Aki frontális tanítással dolgozik, az tudja, hogy ki a jó, a rossz és a közepes tanuló. De miből tudja meg mindezeket? Dolgozatokat írat. Ezt a dolgot aztán belehelyezi a jó, közepes vagy rossz kategóriákba. De hol találjuk így meg a tehetségeket? Csakis gyökeresen más tanítási forma mellett.

Ennek alapja az, hogy a gyerekeket a maguk természete szerint hagyom működni. A gyerekeket komolyan veszem.

Ehhez viszont egészen másfajta osztályteremre lesz szükség. A szokványos tanterem a tanár számára van berendezve. Hol fejlődjenek itt a gyerekek? A gyerekek itt a helyükhöz vannak láncolva és onnan várhatják, hogy a tanártól jöjjenek az információk.

Én azonban a termet máshogy rendeztem be. Munkasarkokat alakítottam ki: valahogy úgy, ahogy egy gyerekszobát: a gyerek mondja meg, mit hova szeretne helyezni. Ide egy polcot, oda egy kellemes sarkot rendezzünk be. Ha így csinálod, akkor az osztályterem olyan lesz, mint egy kényelmes nappali szoba.

Persze volt egy szabály: Nem lehet zavarni másokat és senkitől nem lehet a teret, amit használ, elvenni.

Volt egy ülőalkalmatosságokból kialakított kör, ahova

mindazt, amit napközben csináltunk, összehordtuk, és megbeszéltük mire jutottunk velük. A nap többi részében a gyerekek maguk választották ki, hol munkálkodjanak.

Mindez szorosan kapcsolódik ahhoz, hogy miként lehetséges az, hogy emberek egy szervezett közösségben önállóan tanuljanak. Az ide vezető út természetesen nem könnyű, de járható. Az itt következőkben röviden leírom, hogy miként folyik a tanulás egy ilyen közösségben, és mi a szerepe bővebben a bemutató köröknek.

A tanulás folyamatáról

A résztvevők legyenek gyerekek vagy felnőttek nincsenek alávetve annak, hogy csak meghatározott szakmai tárgyak szerint tanuljanak. Érdeklődésük sokkal inkább meghatározza azt, hogy a szaktárgyakon átívelő módon mit tanulnak, illetve az, hogy milyen társas folyamatok zajlanak a résztvevők között.

Mindenkinek lehetősége van arra, hogy megfelelő szervezeti formát találjon ki, – amely alapvetően különbözhet a szokásos tanítás szervezeti módszerétől – és amely alkalmas arra, hogy érdeklődését ebbe a formába belevigye és ezen keresztül meghatározza azt, hogy hogyan használja fel a tanulási idejét. Résztvevők, akiknek hasonló érdeklődésük van, együtt működhetnek egymással, de dolgozhatnak önállóan is. Ezen az úton előáll egy az érdeklődésekből álló keverék, amelyben benne vannak az egyéni munkatervek. Az ehhez szükséges időről a tanulók maguk között egyeznek meg. Mindenki eldöntheti, hogy egy ilyen munkához csatlakozik, vagy egyedül egy másikat indít el. Természetesen az is előfordulhat, hogy valaki egyedül dolgozik.

A munkák eredményeit a résztvevők bemutatják a közösségének. A munkában együttműködők ismereteiknek megfelelően megválaszolják a többi résztvevő kérdéseit. Így újabb

munkatervek keletkezhetnek, vagy egy egy téma “pihen” egy meg nem határozott ideig.

Az elvégzett munkákat, amennyiben azok szerzői hozzájárulnak dokumentáljuk, összegyűjtjük és ezek alkotják majd a szeminárium “emlékezetét”. Nemcsak az eredményeket dokumentáljuk, hanem a munka és kutatások módszereit, másképpen azt, ahogy a munka eredménye létrejött. Így az “emlékezet” nemcsak egy tudástár, hanem egyben egy módszergyűjtemény is lesz.

A bemutató körök szerepe

Az önszabályozó társas-nevelés központi eleme a találkozás a tanácskozó és bemutató körökben. Ez mintegy ellenpólusa annak a centrifugális tendenciának, amit az egyén által vezérelt, egyénre szabott tanulás jelent. A kör-találkozások hatást gyakorolnak a társas és kognitív tanulási folyamatokra.

- Sokoldalú impulzust adhat és kölcsönös kíváncsiságot éleszt;
- Az egyéni munkának cél perspektívát ad; (bemutatni amit tanultál/készítettél a körben);
- A résztvevőknek/tanulóknak megadja, hogy büszkék lehessenek a munkájukra. Lehetőséget ad, hogy önmagukat értékeljék, és arra is, hogy mások értékeljék őket.
- A kérdésekkel, megjegyzésekkel a többi gyerek és a tanárok a témához kapcsolódó impulzust adnak;
- Tudatossá teszi és fenntartja a tudatosságot, hogy az iskola a tanulás helye
- A reggeli iskolakezdekskor és a szünet után egy gyors “beszállást” tesz lehetővé
- Inspirálja a csoportos munkát, mert a körben megállapodások és ötletek gyorsan és effektíven köttetnek.
- Támogatja a társas (szociális) tanulást, mert a tanulócsoporthoz gyorsan egyszerűen és természetesen

bevonható a mindennapi problémamegoldásba

- Egy demokratikus gyűlés amely alátámasztja, hogy minden résztvevő egy közösséget alkot
- A tanár megváltozott szerepe, mint aki egy az egyenjogúak között nyilvánvalóvá teszi, hogy a tanár bár más szerepeket is betölt, mégis a demokratikus folyamatok egyenjogú résztvevője.
- Az egyesek felelősségét láttatja a közösségért, a közösségen belül
- Az egyének önbizalmát erősíti, amikor feladatokat és kompetenciát kapnak.

Függelék

Bemutatósi formák

- **Nagy formák:** Kiállítás, Tüntetés, Kísérlet, Kirándulás...
- **Szóbeli bemutatás:** Előadás, Elmesélés, Felolvasás, Tanbeszélgetés, Kvíz, Vita, Probléma-beszéd (Szókratikus beszélgetés), Konfliktus-bemutatás, Interjú, Szakértő kérdés, Brainstorming
- **Szimulációs bemutatás:** Pódiumbeszélgetés, Szakértő kérdés, Beszélgetés vendégekkel, Bíróság, Per, Pro és Kontra, Talkshow
- **Írásbeli bemutatás:** Előadás, Élménybeszámoló, Dokumentáció, Szabad szöveg, Kérdőív, Levelezés, Faliújság, Falfirka, Ujság, Kártyák
- **Grafikus bemutatás:** Kép, Rajz, Grafika, Terv, Táblázat, Folia, Fríz, Kollázs, Képregény, Plakát, Képeskönyv, Naptár
- **Nyomtatott bemutatás:** Számítógép nyomtatás, Linó, Fametszet, Gipszforma ...
- **Vizuális bemutatás:** Fotóriport, Diavetítés, Videó Film, TV-Műsor, Trükkfilm...

- **Hang bemutatás:** Hang Kollázs, Hangfelvétel, Hang-installáció, Rádióműsor, Interjú, Hangjáték, Hang-Képs show
- **Zenei bemutatás:** Zenei előadás, Koncert ,Tánc...
- **Modellszerű bemutatás:** Dioráma / Kiállítási szekrény, Kiállító asztal, Modell építés, Funkcionáló modell, Eredeti megépítés, ...
- **Színpadi / Gesztus bemutatás:** Pantomim, Bábszínház, Árnyjáték, Szerepjáték, Állókép, Színház: kísérleti, abszurd...

Kapcsolódó oldalak:

- Hannelore Zehnpfennig: Miért hagytam fel a frontális tanítással?
- Hans Brügelmann: A tanítás megnyitásának dimenziói